

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (ensimmäinen jaosto)

10 päivänä helmikuuta 2004 *

Asiassa C-85/03,

jonka Polymeles Protodikeio Athinon (Kreikka) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Mavrona & Sia OE

vastaan

Delta Etaireia Symmetochon AE

ennakkoratkaisun jäsenvaltioiden itsenäisiä kauppaedustajia koskevan lainsäädännön yhteensovittamisesta 18 päivänä joulukuuta 1986 annetun neuvoston direktiivin 86/653/ETY (EYVL L 382, s. 17) tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: kreikka.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann (esittelevä tuomari) sekä tuomarit A. La Pergola, S. von Bahr, R. Silva de Lapuerta ja K. Lenaerts,

julkisasiamies: L. A. Geelhoed,

kirjaaja: R. Grass,

ilmoitettuaan ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle aikovansa ratkaista asian perustellulla määräyksellä työjärjestyksensä 104 artiklan 3 kohdan mukaisesti,

kehotettuaan yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitettuja osapuolia esittämään mahdolliset asiaa koskevat huomautuksensa,

kuultuaan julkisasiamiestä,

on antanut seuraavan

määräyksen

- 1 Polymeles Protodikeio Athinon on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 27.4.2001 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen

26.2.2003, EY 234 artiklan nojalla neljä ennakkoratkaisukysymystä jäsenvaltioiden itsenäisiä kauppaedustajia koskevan lainsäädännön yhteensovittamisesta 18 päivänä joulukuuta 1986 annetun neuvoston direktiivin 86/653/ETY (EYVL L 382, s. 17) tulkinnasta.

- 2 Nämä kysymykset on esitetty riita-asiassa, jossa kantajana on Mavrona & Sia OE (jäljempänä Mavrona), joka on Kreikan oikeuden mukaan perustettu kommandiittiyhtiö, ja vastaajana Delta Etaireia Symmetochon AE (jäljempänä Delta) ja joka koskee edustussopimuksen mukaisia palkkioita ja vahingonkorvauksia.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

- 3 Direktiivin 86/653/ETY soveltamisala määritellään sen 1 ja 2 artiklassa seuraavasti:

”1 artikla

1. Tässä direktiivissä säädettyjä yhdenmukaistamistoimenpiteitä sovelletaan niihin jäsenvaltioiden lakeihin, asetuksiin ja hallinnollisiin määräyksiin, jotka koskevat kauppaedustajan ja tämän päämiehen välistä suhdetta.

2. Tässä direktiivissä 'kauppaedustajalla' tarkoitetaan itsenäistä välittäjää, jolla on pysyvä valtuutus neuvotella tavaroiden myynnistä ja ostosta toisen henkilön puolesta, jäljempänä 'päämies', tai neuvotella ja tehdä sopimuksia tällaisista liiketoimista päämiehen nimissä ja lukuun.

3. Kauppaedustajana ei tässä direktiivissä pidetä:

- sitä, jolla on asemansa nojalla kelpoisuus tehdä sitoumuksia yhtiön tai yhdistyksen puolesta;
- yhtiömiestä, jolla on lain nojalla oikeus tehdä toisia yhtiömiehiä velvoittavia sitoumuksia;
- konkurssipesän väliaikaista pesänhoitajaa, uskottua miestä tai toimitsijamiestä.

2 artikla

1. Tätä direktiiviä ei sovelleta:

- kauppaedustajiin, jotka eivät saa palkkiota toiminnastaan;
- kauppaedustajiin, jotka toimivat tavarapörsseissä tai raaka-ainemarkkinoilla; eikä

- Yhdistyneen kuningaskunnan vuonna 1979 annetun 'Crown Agents Act' -nimisen lain nojalla perustettuun 'Crown Agents for Overseas Governments and Administrations' -nimiseen laitokseen tai sen tytäryhtiöön.

2. Jäsenvaltio voi säätää, että direktiiviä ei sovelleta siihen, jonka toimintaa kauppaedustajana pidetään kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan sivutoimena.”

- 4 Direktiivi 86/653/ETY on saatettu osaksi Kreikan oikeusjärjestystä kauppaedustajista 18. ja 30.5.1991 annetulla presidentin asetuksella 219 ja presidentin asetuksen 219/91 muuttamisesta ja täydentämisestä 8. ja 22.8.1995 annetulla presidentin asetuksella 312, sellaisena kuin se on muutettuna presidentin asetuksilla 249/93 (FEK A'108/28.6.1993) ja 88/94 (FEK A'64/29.4.1994), jotka vaikuttavat olennaisilta osin vastaavan direktiivin sanamuotoa.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 5 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että Delta ja Mavrona ovat tehneet sopimuksen, jonka mukaan viimeksi mainitun tuli ostaa Deltalta tuotteita omissa nimissään. Vastaanottaessaan niitä Mavrona maksoi niiden hinnan vähennettyään siitä 19 prosenttia, joka vastasi sen provisiota, ja myi tämän jälkeen tuotteet kolmansille Deltan lukuun toimien.

- 6 Mavrona on vaatinut Deltalta presidentin asetuksen 312 9 §:n 19 momentissa säädettyä asiakaskuntaan perustuvaa vahingonkorvausta korostaen, että se on toiminut kauppaedustajan tavoin. Koska Delta vastustaa Mavronan vaatimaa suoritusta, viimeksi mainittu on nostanut kanteen Polymeles Protodikeio Athinonissa 2.7.1996.
- 7 Edellä mainittu tuomioistuin esittää, että sekä direktiivin 86/653/ETY että presidentin asetuksen 312 säännösten ”kieliopillisen tulkinnan” perusteella Mavronan toiminta ei kuulu näiden säännösten soveltamisalaan, koska se on toiminut Kreikan lainsäädännön mukaan komissionsaajana eli tehnyt sopimuksia päämiehen lukuun mutta omilla nimissään. On kuitenkin syytä kysyä, eikö näitä säännöksiä tulisi soveltaa analogiaa käyttäen kyseessä olevaan yhtiöön. Tuollaisesta analogian käyttämisestä esitetään Kreikan oikeuskirjallisuudessa ja oikeuskäytännössä ristiriitaisia kantoja.
- 8 Kreikan lainsäädännössä ei nimittäin ennen direktiivin 86/653/ETY täytäntöönpanoa tehty eroa kauppaedustajien ja komissionsaajien välillä, mikä selittää sen, että tällä hetkellä lainsäädännössä on tältä osin aukko, tai ainakin vallitsee epävarmuus siitä, mikä soveltuu viimeksi mainittuun ammattikuntaan.
- 9 Polymeles Protodikeio Athinon on näin ollen päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko direktiivin 86/635/ETY 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna kauppaedustajana pidettävä myös henkilöä, joka itsenäisen välittäjän ominaisuudessa ostaa omilla nimissään tavaroita päämieheltä ja vähentää markkinahinnasta provisionsa ja joka tämän jälkeen myy nämä tavarat kolmannelle toimien kuitenkin päämiehen lukuun?

- 2) Jos vastaus edelliseen kysymykseen on kieltävä, onko nyt käsiteltävänä olevassa tapauksessa edellä mainittu tilanne (eli henkilö, joka itsenäisen välittäjän ominaisuudessa ostaa omissa nimissään tavaroita päämieheltä ja vähentää markkinahinnasta provisionsa ja joka tämän jälkeen myy nämä tavarat kolmannelle toimien kuitenkin päämiehen lukuun) ristiriidassa edellä mainitussa artiklassa tehdyn kauppaedustajan määritelmän kanssa vai onko todellisuudessa kyse lainsäädännössä olevasta aukosta?

- 3) Jos lainsäädännössä on aukko, onko kohtuusperiaatteen nojalla mahdollista soveltaa analogiaa käyttäen direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa tehtyä määritelmää myös henkilöön, joka itsenäisen välittäjän ominaisuudessa ostaa omissa nimissään tavaroita päämieheltä ja vähentää markkinahinnasta provisionsa ja joka tämän jälkeen myy nämä tavarat kolmannelle toimien kuitenkin päämiehen lukuun?

- 4) Jos vastaus tähän on kieltävä, voivatko jäsenvaltioiden tuomioistuimet ulottaa kauppaedustajan käsitteen koskemaan myös edellä mainittua henkilöä soveltaen analogiaa käyttäen kansallista lainsäädäntöään, jolla edellä mainittu direktiivi saatetaan osaksi niiden kansallista oikeusjärjestystä, vai onko tämä kielletty, koska se on ristiriidassa yhteisön oikeuden yhtenäisyyden kanssa?”

Ennakkoratkaisukysymykset

- 10 Koska vastauksesta kansallisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin ei ole perusteltua epäilystä, yhteisöjen tuomioistuin on työjärjestyksen 104 artiklan

3 kohdan mukaisesti ilmoittanut ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle ratkaisevansa asian perustellulla määräyksellä sekä kehottanut yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitettuja osapuolia esittämään mahdolliset asiaa koskevat huomautuksensa.

- 11 Delta, Saksan hallitus ja Euroopan yhteisöjen komissio ovat ilmoittaneet olevansa yhtä mieltä siitä, että yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee asian perustellulla määräyksellä. Italian hallitus on ilmoittanut yhteisöjen tuomioistuimelle, että se ei esitä huomautuksia tässä suhteessa. Mavrona on puolestaan korostanut, että sen näkökannan mukaan ei ole alusta alkaenkaan ollut tarvetta esittää yhteisöjen tuomioistuimelle kyseessä olevia ennakkoratkaisukysymyksiä, koska käsiteltävänä olevassa asiassa kyse on täysin selvästi kauppaedustajan sopimuksesta eikä komissionsaajan kanssa tehtävästä edustus sopimuksesta. Direktiiviä 86/653/ETY tulisi joka tapauksessa soveltaa pääasian tosiseikkoihin.
- 12 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy kysymyksillä, joita on tarkasteltava yhdessä, kuuluvatko direktiivin 86/653/ETY soveltamisalaan paitsi välittäjät, jotka toimivat päämiehen nimissä ja tämän lukuun, myös henkilöt, jotka toimivat päämiehen lukuun, mutta omilla nimissään, ja siinä tapauksessa, että näin ei olisi, voisivat kansalliset tuomioistuimet kuitenkin soveltaa kyseisen direktiivin säännöksiä komissionsaajiin analogiaa käyttäen.
- 13 Kreikan ja Saksan hallitukset, samoin kuin komissio, arvioivat, että direktiivin 86/653/ETY selkeä ja yksiselitteinen sanamuoto sulkee pois sen soveltamisen komissionsaajiin, jopa analogiaa käytettäessä. Tuollainen poissulkeminen pätee samalla tavoin yhteisön oikeuden ja kansallisen oikeuden tasolla. Kauppaedustajat ja komissionsaajat harjoittavat nimittäin erilaisia ammatteja, ja heidän tarvitsemansa suoja heidän suhteissaan päämiehiinsä on erilainen. Tiettyyn tarkoin määriteltyyn sopimussuhteeseen soveltuvaa lainsäädännön yhdenmukaistamistoimenpidettä ei tulisi laajentaa muun tyyppiisiin sopimussuhteisiin, joita tämä toimenpide ei koske.

- 14 Mavrona ja Italian hallitus korostavat kuitenkin, että direktiiviä 86/653/ETY tulee soveltaa kyseessä olevassa asiassa, koska ratkaisevaa siinä on se, että kyseessä oleva henkilö toimii päämiehen lukuun. Komissionsaaja rinnastettaisiin siis kauppaedustajaan.
- 15 Tässä suhteessa on todettava, että direktiivin 86/653/ETY 1 artiklan 2 kohdan selkeästä sanamuodosta seuraa, että kauppaedustajalla tarkoitetaan ”itsenäistä välittäjää, jolla on pysyvä valtuutus neuvotella tavaroiden myynnistä ja ostosta toisen henkilön puolesta, jäljempänä ’päämies’, tai neuvotella ja tehdä sopimuksia tällaisista liiketoimista päämiehen nimissä ja lukuun”. Kyseisen direktiivin 1 artiklan 3 kohdassa ja 2 artiklassa rajataan tarkoin kauppaedustajan käsite ja rajoitetaan sen käyttö tarkoin määriteltyihin tilanteisiin.
- 16 Yhdessäkään direktiivin 86/653/ETY säännöksessä ei mainita henkilöitä, jotka toimivat kolmansien lukuun mutta kuitenkin omissa nimissään, minkä lisäksi tämä direktiivi ei sisällä yhtäkään sellaista mainintaa, jonka perustella voitaisiin olettaa, että sitä voitaisiin soveltaa sellaisiin sopimussuhteisiin, jollainen on kyseessä pääasiassa.
- 17 Nimittäin niiden henkilöiden toiminta, jotka toimivat kolmansien lukuun, mutta omissa nimissään, eroaa kauppaedustajien toiminnasta, ja kuten Saksan hallitus perustellusti korostaa, näiden kahden ammatin harjoittajien intressit ja suojan tarve eivät ole samoja.
- 18 Näin ollen ei ole perusteltua epäillä sitä, että kyseessä olevan pääasian tilanne ei kuulu direktiivin 86/653/ETY soveltamisalaan.

- 19 Riippumatta siitä kysymyksestä, voisiko jäsenvaltioiden komissionsaajien ammatillisesta suojasta annettujen säännösten yhdenmukaistaminen osoittautua hyödylliseksi, ja johon yhteisöjen tuomioistuimen ei tule ottaa kantaa, on selvää, ettei tällaista yhdenmukaistamista ole tällä hetkellä tehty. Tätä yhdenmukaistamista ei kuitenkaan voida toteuttaa yhteisön oikeudessa oikeusteitse.
- 20 Tämänkaltainen yhteisön oikeuden lainsäädännöllinen tila ei muutoin estä sitä, että kansallinen lainsäätävä komissionsaajia suojellakseen antaa direktiivin 86/653/ETY säännöksiä mukailevat säännökset, mikäli se vaikuttaa sovelialta ja ellei mikään muu yhteisön oikeuden säännös sitä estä.
- 21 Esitettyihin ennakkoratkaisukysymyksiin on siis vastattava, että direktiiviä 86/653/ETY on tulkittava siten, että henkilöt, jotka toimivat päämiehen lukuun mutta omilla nimissään, eivät kuulu tämän direktiivin soveltamisalaan.

Oikeudenkäyntikulut

- 22 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Kreikan hallitukselle, Saksan hallitukselle ja Italian hallitukselle sekä Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

on ratkaissut Polymeles Protodikeio Athinonin 27.4.2001 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

Jäsenvaltioiden itsenäisiä kauppaedustajia koskevan lainsäädännön yhteensovittamisesta 18 päivänä joulukuuta 1986 annettua neuvoston direktiiviä 86/653/ETY on tulkittava siten, että henkilöt, jotka toimivat päämichen lukuun, mutta omissa nimissään, eivät kuulu tämän direktiivin soveltamisalaan.

Annettiin Luxemburgissa 10 päivänä helmikuuta 2004.

R. Grass

kirjaaja

P. Jann

ensimmäisen jaoston puheenjohtaja